

Kongres Ruchów Miejskich

CZYM JEST KONGRES RUCHÓW MIEJSKICH?

EFEKTY PRAC KONGRESU RUCHÓW MIEJSKICH

I KRM, 2011: 9 TEZ MIEJSKICH

II KRM, 2012: UWAGI DO PROJEKTU ZAŁOŻEŃ KRAJOWEJ POLITYKI MIEJSKIEJ

CZYM JEST KONGRES RUCHÓW MIEJSKICH?

W ciągu ostatnich kilku lat w większości polskich miast zaczęły aktywizować się oddolne grupy mieszkańców, chcących odgrywać istotną rolę w współtworzeniu miasta. Pomimo krótkiego stażu, wiele z tych organizacji stało się już ważnym podmiotem w odbywającej się lokalnej

debacie publicznej. Niejednokrotnie okazało się jednak, iż działanie lokalne jest niewystarczające by efektywnie rozwiązać istotne dla miast problemy – stąd pojawiły się inicjatywy oparte na współdziałaniu ruchów miejskich na płaszczyźnie ogólnokrajowej. Aby tą współpracę pogłębić powstała idea **Kongresu Ruchów Miejskich**, stworzona przez **Stowarzyszenie My-Poznaniacy**.

I Kongres Ruchów Miejskich odbył się w Poznaniu w dniach **18-19 czerwca 2011 roku**. Uczestniczyło w nim 48 organizacji i wielu aktywistów oraz obserwatorów. Owocem I KRM oprócz integracji środowisk miejskich były wypracowane wspólnie przez uczestników **9 Tez Miejskich**, które stały się punktem wyjścia dla dalszych prac.

Oprócz wielu innych inicjatyw pokongresowych, jednym z najważniejszych wspólnych działań ruchów i organizacji skupionych wokół Kongresu był **Skaner Wyborczy** – szczegółowa ankieta dotycząca zagadnień miejskich, którą wypełniali kandydaci startujący w wyborach parlamentarnych. Wyniki skanera zostały opublikowane i podane do wiadomości mediów.

II Kongres został zorganizowany w **Łodzi**, w dniach 12-14 października 2012 dzięki współpracy kilkunastu organizacji oraz wielu niezrzeszonych wolontariuszy. II Kongres wsparła finansowo **Fundacja im. Stefana Batorego**, zapewniając zwrot części kosztów organizacyjnych.

Łódź jest miastem, którego specyficzne problemy zostały dostrzeżone w **Apelu Solidarności Miast** podpisanym przez większość uczestników I Kongresu. Tematyka kongresowa została rozszerzona o nowe pola: ekologię, kulturę, politykę mieszkaniową i sprawy małych miast. Szczególnie zależało nam na tym, aby na II Kongresie reprezentowane były nie tylko duże aglomeracje, ale też mniejsze miejscowości.

Osią pracy dziesięciu grup roboczych były stworzone przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Założenia Krajowej Polityki Miejskiej – pierwszy tego typu dokument, wciąż jednak nie uwzględniający wszystkich czynników koniecznych do poprawy funkcjonowania miast. Spotkanie zakończyliśmy symbolicznym

ustanowieniem Ministerstwa Miast – Polska jako jedyny kraj w Unii Europejskiej nie posiada jednostki administracyjnej odpowiedzialnej za spójną politykę miejską.

DLACZEGO KONGRES?

W polskich miastach od lat narastają zasadnicze problemy, hamujące ich rozwój i obniżające jakość życia mieszkańców. Nie zależą one wyłącznie od społeczności lokalnych i ich władz, bowiem sprzyjają im niekorzystne regulacje prawne albo brak spójnej polityki centralnej. Problemy te to chaos przestrzenny, zapaść transportu miejskiego, mieszkalnictwa, upadek i wyludnianie się historycznych dzielnic śródmiejskich, brak koordynacji metropolitalnej, pogłębiająca się stratyfikacja społeczna i brak partycypacji mieszkańców, kryzys finansów, zmniejszająca się pula środków na kulturę. Partie polityczne zajęte polityką symboliczną i wzajemnymi sporami, organizacje zrzeszające władze samorządowe takie jak Związek Miast Polskich czy Unia Metropolii Polskich niewiele w tych sprawach zrobiły, więc my, zorganizowani mieszkańcy miast – postanowiliśmy wziąć sprawę w swoje ręce.

NASZE CELE

Mamy dwa cele: pierwszym jest zainicjowanie systematycznej, pogłębionej i kompleksowej współpracy między organizacjami miejskimi z kilkunastu miast. Drugim jest przygotowanie się do wspólnego występowania w sprawach problemów miast i wypracowanie propozycji na rzecz ich rozwiązania. Demokracja miejska potrzebuje dobrego ogólnopolskiego prawa.

KIM JESTEŚMY

W I Kongresie uczestniczyło około stu przedstawicieli 48 ruchów i organizacji miejskich z 17 miast. Uczestnikami niemal bez wyjątku byli działacze społeczni zaangażowani w swoich miastach lub dzielnicach w aktywność na rzecz mieszkańców albo też zajmujący się określoną problematyką miejską (np. ekologiczną, społeczną lub transportową). W II Kongresie wzięło udział ponad 200 osób z 37 polskich miast, reprezentujących ponad 100 organizacji, instytucji i nieformalnych inicjatyw.

WSPÓŁPRACA

Kongres jest roboczym przedsięwzięciem obywatelskim, nie ma związków z żadnymi partiami politycznymi, instytucjami władzy publicznej samorządowej lub państwo-

wej, biznesem, kościołami, mediami, zarówno polskimi jak i zagranicznymi. Współpracujemy natomiast z ruchami miejskimi w USA oraz w Europie Środkowo-Wschodniej, m.in. z Węgier, Rumunii, Estonii czy Ukrainy.

EFEKTY PRAC KONGRESU RUCHÓW MIEJSKICH

I KRM, 2011:

9 TEŻ MIEJSKICH

1. Mieszkańcy mają niezbywalne prawo do miasta.
2. Budżet partycypacyjny to tworzenie przez mieszkańców całego budżetu miasta. To nie tylko procedury, ale szeroki ruch społeczny.
3. Zagwarantowanie sprawiedliwości społecznej i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu jest obowiązkiem wspólnoty miejskiej.
4. Rewitalizacja historycznych obszarów podtrzymuje tożsamość miast i jest warunkiem ich rozwoju. Nie może ograniczać się do remontów, musi być zintegrowanym działaniem wypracowanym wraz z mieszkańcami.

5. Dość chaosu! Kultura przestrzeni zagwarantowana łańcem prawnym pozwoli na podniesienie jakości życia w mieście.

6. Demokracja to nie tylko wybory. Mieszkańcy mają prawo do realnego, opartego na wzajemnym szacunku, udziału w podejmowaniu decyzji o mieście.

7. Miasta i obszary metropolitalne powinny być zarządzane zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i przeciwdziałania procesom suburbanizacji.

8. Lokalizowanie instytucji krajowych w różnych miastach sprzyja rozwojowi całego kraju.

9. Polskie miasta i obszary metropolitalne potrzebują wsparcia w integracji systemów transportu: kolejowego, drogowego, publicznego transportu zbiorowego, rowerowego i pieszego dla osiągnięcia celów Białej Księgi o transporcie i Karty Lipskiej.

II KRM, 2012:

UWAGI DO PROJEKTU ZAŁOŻEŃ KRAJOWEJ POLITYKI MIEJSKIEJ

Podczas II KRM pracowaliśmy w dzie-
sięciu grupach roboczych:

- Metropolie/Aglomeracje,
- Małe miasta-duże problemy,
- Polityka przestrzenna,
- Zrównoważony transport,
- Polityka mieszkaniowa,
- Polityka społeczna,
- Ekologia/Środowisko,
- Kultura,
- Rewitalizacja,
- Demokracja miejska.

Przyjęty tryb pracy wynika z
naszych założeń wyjściowych: miasto
postrzegamy jako złożony organizm
i uważamy, że tylko wielosektorowa
i interdyscyplinarna refleksja może
przynieść pomysły na odpowiednie
rozwiązania dla jego działania.

Poniżej przedstawiamy wstępne
uwagi Kongresu do projektu Założeń
Krajowej Polityki Miejskiej (zwanym
dalej ZKPM).

Jako mieszkańcy miast oraz działa-
cze ruchów miejskich chcielibyśmy
wyrazić wdzięczność, że Rząd Polski

zauważył konieczność stworzenia
odrębnej polityki, regulującej funk-
cjonowanie ośrodków miejskich,
jednak w ZKPM nie zostały uwzględ-
nione wszystkie czynniki, które są
w naszym przekonaniu gwarantem
jej skuteczności.

Chcielibyśmy ponadto zwrócić uwa-
gę, iż dokument po konsultacjach
społecznych, które odbyły się w maju
2012 roku nie zmienił znacznie swo-
jej treści i formy prócz tego, że został
skrócony o 10 stron.

Wiele z obszarów, którymi zajmują
się grupy Kongresu zostało potrako-
wanych w dokumencie marginalnie,
stąd prace niektórych z nich opiera-
ły się na wyszczególnieniu braków.
Część uwag formułowana jest jako
postulaty zmiany podstawowych za-
łożeń organizujących ZKPM.

UWAGI OGÓLNE:

Wizja:

ZKPM podkreślają przede wszyst-
kim znaczenie miast jako motorów
rozwoju zaś za mierniki rozwoju
miasta przyjmuje przede wszyst-
kim wzrost gospodarczy. Tymcza-
sem wzrost ekonomiczny nie może
być wyłączną miarą rozwoju mia-
sta. Krajowa Polityka Miejska po-
winna służyć w równym stopniu
celom społecznym, gospodarczym
i środowiskowym. Dlatego zasad-
ne jest użycie wskaźników rozwoju
jako przynajmniej równoważnych dla
wskaźników wzrostu (PKB). Ponadto

należy rozważyć przededefiniowanie pojęcia rozwoju, który da się również mierzyć jakością życia i poziomem wykorzystania przestrzeni przez jej użytkowników. Jakość życia w mieście nie jest tylko czynnikiem poprawiającym konkurencyjność miast, a jest wartością samą w sobie.

Narzędzia:

Dokument określający kierunki polityki miejskiej powinien zawierać definicję kluczowych pojęć: miasta jako obszaru zwartej zabudowy, aglomeracji i regionu miejskiego, powinien podkreślać wyjątkowość prawną i przestrzenną miast oraz uwzględniać ich podmiotowość i oferując narzędzia umożliwiające jej zachowanie.

ZKPM stawia trafną diagnozę wielu problemów wynikających z braku polityki miejskiej, ale proponowane narzędzia nie gwarantują skutecznego im przeciwdziałania. ZKPM nie proponują stworzenia i realizacji polityki miejskiej lecz dotyczą głównie dystrybucji środków Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Tymczasem polityka miejska powinna być horyzontalna tj. obejmować kompetencje i narzędzia dostępne nie tylko MRR, ale też innym organom władzy publicznej.

Ponadto warunkiem prowadzenia dobrej polityki miejskiej jest gromadzenie, integrowanie, wykorzystywanie i powszechne udostępnianie wiedzy na temat rzeczywistego funkcjonowania miasta, uwzględniające

aspekty środowiskowe, ekonomiczne, społeczne i kulturowe na dużym poziomie szczegółowości przestrzennej i czasowej.

Tymczasem nierówności społeczno-gospodarcze pomiędzy ośrodkami na różnych szczeblach samorządowych pogłębiają się. ZKPM nie proponują kierunków zmiany ani sposobów konstruowania narzędzi odwrócenia tego procesu. Prace nad tworzeniem takich rozwiązań powinny być podporządkowane zasadom terytorialnej współpracy i dekoncentracji oraz solidarności miast.

UWAGI SZCZEGÓŁOWE:

Demokracja miejska

ZKPM zakłada ograniczoną rolę obywateli-mieszkańców miast w decyzjach o procesach, które bezpośrednio ich dotyczą oraz zakłada, że polityka miejska na szczeblu lokalnym ogranicza się do działań inwestycyjnych.

Wnosimy o zmianę definicji Krajowej Polityki Miejskiej. Proponujemy przeformułować obecną definicję następująco:

*Krajowa polityka miejska jest celowym, ukierunkowanym terytorialnie działaniem państwa na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz wykorzystania ich potencjałów w procesach rozwoju kraju poprzez **zagwarantowanie trwałych mechanizmów włączania obywateli w proces zarządzania miastem.** Jest programowana na poziomie*

krajowym przez rząd, przy pełnym włączeniu mieszkańców, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji społecznych i innych interesariuszy na każdym etapie podejmowania decyzji. Polityka ta jest realizowana poprzez tworzenie optymalnych warunków rozwoju miast oraz działania inwestycyjne podmiotów publicznych, niepublicznych i mieszkańców (s. 4).

Strategia państwa dla rozwoju miast musi być współtworzona przez użytkowników miast, językiem zrozumiałym dla obywateli. Obecne sformułowania wymagają doprecyzowania definicji takich pojęć jak m.in. "zrównoważony rozwój" czy "optymalne warunki rozwoju miast".

Ponadto uważamy, że nie powinno się w uprzywilejowany sposób traktować obywateli, którzy są przedsiębiorcami. Rozwój miast powinien zakładać równy udział wszystkich grup społecznych w realizacji istotnych z perspektywy krajowej celów i zadań. Dlatego wnosimy o następującą zmianę poniższego fragmentu:

Realizacja krajowej polityki miejskiej powinna być rozumiana szeroko – nie tylko jako działania rządu wobec miast, ale także jako działania samorządów terytorialnych oraz różnych grup obywateli, w tym przedsiębiorców i instytucji publicznych dla realizacji istotnych z perspektywy krajowej celów i zadań (s. 5).

Sugerujemy także zmianę fragmentu założeń odnoszących się do wielopoziomowego zarządzania. Istniejący zapis brzmi:

Zgodnie z zasadą wielopoziomowego zarządzania, polityka miejska stanowi ramy dla działań nie tylko podmiotów publicznych, ale również środowiska biznesu, instytucji lokalnych, organizacji pozarządowych, przedstawicieli mieszkańców, a więc wszystkich partnerów, których działania są istotne dla osiągnięcia jej celów. Polityka miejska tworzy adekwatne instrumenty i mechanizmy ułatwiające i wspierające szeroką partycypację partnerów lokalnych w rozwoju miast (s. 6).

Postulujemy zastąpienie „przedstawicieli mieszkańców” sformułowaniem „mieszkańcami” i umieszczenie mieszkańców w pierwszej kolejności – głównym celem polityk miejskich powinna być poprawa jakości życia mieszkańców. Proponujemy zastąpienie „organizacji pozarządowych” szerzej rozumianymi „organizacjami społecznymi” (związki zawodowe, kościoły, inicjatywy nieformalne itp.) Sugerujemy usunięcie zapisu „a więc wszystkich partnerów, których działania są istotne dla osiągnięcia jej celów” ze względu na wykluczający charakter takiego sformułowania. Kto i według jakich kryteriów miałby określać „istotne” bądź „nieistotne” działania? Wnosimy o zastąpienie tego zapisu następującym sformułowaniem: „a więc wszystkich działających na rzecz tej polityki i będących jej beneficjentami”.

Polityka przestrzenna

ZKPM powinien wskazywać na konieczność wyznaczania obszarów

rozwoju urbanistycznego w odróżnieniu od terenów nieprzeznaczonych do zabudowy oraz na konieczność wprowadzenia innych narzędzi kształtujących zwartość miasta i powstrzymujących niepożądany rozwój zabudowy.

W zakresie zagospodarowania przestrzennego w ZKPM słusznie zwrócono uwagę na niektóre problemy (np. nierejestrowanych migracji stałych i czasowych, brak koordynacji planowania przestrzennego w obszarach funkcjonalnych, problem suburbanizacji), ale nie zaproponowano prawnych, systemowych narzędzi ich rozwiązywania.

Dokument w obecnym kształcie nie uwzględnia:

- zróżnicowania wewnętrznej struktury obszarów funkcjonalnych miast i definicji ich elementów;
- szerokiej definicji ładu przestrzennego zawartej w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym tj. nadanie wartości także estetyce przestrzeni, kwestiom segregacji społeczno-przestrzennej, proporcji przestrzeni prywatnych do publicznych;
- zapisów Karty Lipskiej.

Dokument nie wskazuje na fakt, że proces planowania przestrzennego powinien być uspołeczniony.

Polityka transportowa

Transport to jedno z ważniejszych narzędzi organizacji przestrzeni, w tym wyznaczania obszaru centrum miasta. Ulice w mieście nie spełniają jedynie funkcji transportowej, ale są przede wszystkim częścią przestrzeni publicznej. W ich planowaniu głos drogowców nie może być dominujący – należy angażować w ten proces mieszkańców i urbanistów.

Transport publiczny musi mieć aktywne wsparcie samorządów. Publiczny transport, w szczególności szynowy, na terenach miejskich powinien być priorytetem inwestycyjnym miasta. Nadrzędnym celem polityki miejskiej powinno być zwiększenie jakości i sprawności transportu zbiorowego dla poprawy jakości życia i mobilności mieszkańców. Polityka powinna prowadzić do wzrostu wykorzystania niskoemisyjnych, cichych i efektywnych przestrzennie środków transportu.

Ważnym celem miejskiej polityki transportowej powinno być eliminowanie „czarnych dziur” transportu publicznego – obszarów o znacznej gęstości zaludnienia, których mieszkańcy nie mają dostępu do transportu publicznego.

W organizacji transportu należy uwzględniać potrzeby różnorodnych grup użytkowników. Przy inwestycjach potrzeby te muszą być rozpoznawane na poziomie koncepcji.

Uspokojenie ruchu jest formą uatrakcyjniania przestrzeni publicznej

w miastach, wpływającą na poprawę jakości życia, co przeciwdziała suburbanizacji. Należy dążyć do wpisania zadania „tworzenie stref ograniczonego i uspokojonego ruchu” z funduszy unijnych 2014-2020. Zadanie powinno obejmować też edukację mieszkańców i kierowców.

Miasta powinny być zobowiązane do wypracowania wiążących ścieżek dojazdu do wypełnienia określonych wskaźników określających zrównoważoną mobilność oraz do zmian w strukturze modalnej, tj. wykorzystania poszczególnych środków transportu (na wzór Karty Brukselskiej wymagającej osiągnięcia 15% udziału ruchu rowerowego do 2020 roku).

Ponadto jesteśmy zaniepokojeni utrzymaniem nierównego statusu sieci drogowej i kolejowej, co ma również konsekwencje dla transportu miejskiego – wzywamy do zmiany statusu PKP PLK ze spółki prawa handlowego w agendę rządową na wzór GDDKiA.

Rekomendowane środki efektywnego wprowadzenia priorytetu transportu zbiorowego:

W planach transportowych miast należy zawrzeć:

- deklarację wprowadzenia priorytetów w ruchu dla transportu publicznego w tym poprzez implementację systemów zarządzania ruchem z uwzględnieniem priorytetu transportu zbiorowego;

- określenie parametrów jakościowych usług transportowych np: zapewnienie poziomu finansowania transportu publicznego przynajmniej na poziomie obecnym z uwzględnieniem corocznej waloryzacji o określony wskaźnik.

Postulat dyscypliny finansowej w budżetach miast:

- przeznaczanie na publiczny transport zbiorowy minimum 50% własnych środków inwestycyjnych spośród dedykowanych transportowi.

Należy wypracować i wprowadzić wskaźniki jakościowe do ewaluacji projektów inwestycyjnych; wskaźniki te powinny być stosowane zarówno przy ubieganiu się o dofinansowanie zewnętrzne inwestycji, jak i dla inwestycji własnych.

Metropolie-aglomeracje oraz małe i średnie miasta

Model polaryzacyjno-dyfuzyjny, o który oparte zostały Założenia do Krajowej Polityki Miejskiej, nie definiuje w jaki sposób i kiedy ma przebiegać tak zwana „dyfuzja”. Bez wskazania tego, w jaki sposób rozwój metropolii ma przynieść korzyści mniejszym miejscowościom, zasadność użycia tego modelu wydaje się być wątpliwa.

Uważamy, że za funkcjonalne obszary miejskie powinny być uznane nie tylko obszary wskazane w Koncepcji

Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, ale również inne obszary, na których występują problemy przekraczające granice administracyjne miast. Konkurencja między gminami położonymi w granicach tych obszarów skutkuje „pasożytnictwem” gmin ościennych na mieście centralnym oraz nieefektywnym wykonywaniem zadań publicznych, które lepiej byłoby realizować wspólnie. Są to m.in. planowanie przestrzenne, komunikacja zbiorowa i gospodarka odpadami. ZKPM nie precyzują form koordynacji między jednostkami samorządu terytorialnego. Naszym zdaniem należy utworzyć obligatoryjne związki gmin albo powiaty metropolitalne.

ZKPM nie odnoszą się praktycznie w ogóle do małych i średnich miast, choć to właśnie w nich mieszka większość polskich „mieszczuchów”. Dokument ten przyjął błędną nazwę skoro nie odnosi się do problemów wszystkich polskich miast, a uwzględnia jedynie rolę największych ośrodków. Rozumiemy potrzebę wzmocnienia metropolii, ale ich rozwój powinien opierać się na „jakości” a nie na „ilości”. W obecnym momencie jednym z największych problemów małych i średnich miast jest lawinowy odpływ z nich mieszkańców. Na emigrację do metropolii decydują się dziś głównie osoby młode i wykształcone. Ponadto brak opiniotwórczych środowisk w małych i średnich miastach wypacza lokalną samorządność oraz zagraża podstawowym formom demokracji

i partycypacji obywatelskiej. Efektem tego stanu jest cały katalog problemów małych i średnich miast.

Ramy finansowe UE, które wcześniej nastawione były na politykę rolną, teraz wskazują na wsparcie wymiaru miejskiego. Jest to więc moment idealny, aby wesprzeć małe i średnie miasta w ramach unijnej polityki spójności. Z interpretacji ZKPM wynika niestety wsparcie jedynie dla dużych, miejskich obszarów funkcjonalnych, którymi mają być polskie metropolie. Tymczasem problemem małych miast wcale nie jest to, że nie są „motorami wzrostu”, ale to że powoli przestają być samowystarczalne.

Rewitalizacja

W dokumencie problematyka rewitalizacyjna pojawia się wprost w punkcie 3.3. W pozostałej części pojawia się w odniesieniu do zagadnienia podupadania miast (wątek poświęcony miastom Polski wschodniej) i suburbanizacji. Naszym zdaniem założenia dotyczące rewitalizacji powinny być uwzględnione osobno i podejmować następujący kwestie:

- Rewitalizacja nie może się odbywać wbrew woli mieszkańców. Interwencja z zewnątrz może mieć jedynie charakter inicjujący i pomocniczy. Kluczowe znaczenie dla procesu ma udział mieszkańców w planowaniu i podejmowaniu decyzji rewitalizacyjnych. Bez takiego udziału właściwy, oddolny sens rewitalizacji jest niemożliwy.

liwy do osiągnięcia. Pomocne w realizacji procesu rewitalizacji są organizacje i ruchy społeczne oraz wsparcie ekspertów;

● Władze miasta mają obowiązek stałego, rzetelnego obserwowania procesów miejskich i realizowania działań rewitalizacyjnych na podstawie wniosków z tej obserwacji. Procesy rewitalizacji w mieście powinny tworzyć spójną całość.

Ponadto o powiadamy się za jak najszybszym przygotowaniem projektu ustawy rewitalizacyjnej przy udziale środowisk społecznych i wprowadzenie nowego prawa w życie – ustawa jest narzędziem zarządzania procesem rewitalizacji oraz niezbędnym instrumentem ograniczenia spekulacji, nieuzasadnionego wzrostu czynszów i wypierania mieszkańców z obszarów rewitalizowanych.

Polityka ekologiczna

Miasto jest wrażliwym ekosystemem, szczególnie silnie kształtowanym przez człowieka, gdzie przyroda jest wciąż niedocenianym elementem, zapewniającym równowagę i zdrowie jego mieszkańców. Człowiek ponosi więc szczególną odpowiedzialność za ochronę systemu ekologicznego miasta. Systemowe podejście do polityki ekologicznej miasta zapewni jego harmonijny i zrównoważony rozwój.

W ZKPM brak odniesienia do Polityki Ekologicznej Państwa i do Strategii Politycznej UE w sprawie środowiska miejskiego.

W zasadach ZKPM brak odniesienia do zrównoważonego rozwoju. Punkt. 2., zasada I powinna brzmieć:

Zasada integralności: podporządkowanie krajowej polityki miejskiej polityce zrównoważonego rozwoju.

Mimo że większość wyzwań horyzontalnych, które w specyficzny sposób ujawniają się w miastach (pkt. 3.6), dotyczy aspektów związanych z ekologią i ochroną środowiska, nie znajduje to jednak odzwierciedlenia w proponowanych celach czy polityce. Wszystkie cele skupiają się na wzroście gospodarczym. Cel 4. (Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich) pozornie dotyczący środowiskowych aspektów zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, de facto dostrzega wyłącznie zjawisko niekontrolowanej suburbanizacji. Nie bierze pod uwagę wyzwań wymienionych w pkt. 3.6, ani innych zagadnień związanych z nowoczesnie rozumianą polityką ekologiczną miast. Dlatego uważamy za konieczne jasne sprecyzowanie celu poświęconego kompleksowej, systemowej polityce ekologicznej miasta.

Ponadto wyróżniliśmy wstępnie 7 obszarów kluczowych dla miejskiej polityki ekologicznej:

● zrównoważony rozwój architektoniczno-urbanistyczny miast

oraz przeciwdziałanie rozpełzaniu się ośrodków miejskich;

- ekologiczne aspekty infrastruktury komunalnej i energetycznej (wodociągi, energia, ciepłownictwo, gospodarka odpadami oparta na recyklingu i odzysku);

- zachowanie terenów zieleni w mieście jako warunku utrzymania zdrowia mieszkańców oraz równowagi przyrodniczej;

- dobrostan zwierząt żyjących w mieście;

- suwerenność żywnościowa – produkcja żywności na własne potrzeby (ogródki działkowe, uprawy hydroponiczne);

- zarządzanie zasobami wodnymi w mieście z uwzględnieniem przyrodniczych aspektów w ochronie przeciwpowodziowej;

- działania mające na celu zapobieganie negatywnym wpływom zanieczyszczeń środowiska oraz technologii rolniczych i przemysłowych na zdrowie ludzi;

- edukacja ekologiczna społeczeństwa;

Polityka społeczna

W ZKPM brakuje kompleksowego ujęcia roli polityki społecznej w rozwoju miast. Sprawiedliwość społeczna oraz konstytucyjna zasada równości kobiet i mężczyzn powinny

stanowiąc kryteria oceny wszystkich polityk miejskich. Postulujemy wprowadzenie przy wszystkich decyzjach i aktach prawnych miasta obowiązkowej Oceny Oddziaływania na Społeczeństwo, obejmującej wpływ na rozwarstwienie społeczne, równość płci i dostępność miasta dla osób starszych czy niepełnosprawnych.

Chcielibyśmy zwrócić uwagę, że wśród wymienionych na s. 10 ZKPM przyczyn niedoboru środków w budżetach miast zabrakło głównej przyczyny, jaką była likwidacja 3. prognozy PIT.

Ponadto zwracamy uwagę, że:

- podstawą polityki miejskiej nie może być kryterium zysku, a polityka społeczna nie może być pierwszym obszarem oszczędności;

- instytucje opieki powinny tworzyć spójną sieć zarówno w skali miasta, jak i w skali kraju, przy czym państwo nie może przerzucać na samorządy ciężaru jej utrzymania;

- zadaniem miejskiej polityki społecznej powinno być m.in. przeciwdziałanie tworzeniu gett socjalnych, przeciwdziałanie wykluczeniu edukacyjnemu, zapobieganie ubóstwu energetycznemu;

- konieczne jest rozbudowanie istniejących form opieki dostępnych dla wszystkich mieszkańców takie jak żłobki, przedszkola, świetlice, kluby mam, czy uniwersytety trzeciego wieku;

- miasto powinno być wzorowym pracodawcą, także w obszarze zadań zleconych organizacjom pozarządowym.

Polityka kulturalna

Założenia Krajowej Polityki Miejskiej traktują kulturę w sposób marginalny. Jest ona wymieniona jako jedna z usług publicznych, ale jej rola pozostaje niedoprecyzowana. Dokument zakłada że „miasta mają być dobrym miejscem do życia, z którym mieszkańcy identyfikują się, i w którym chcą mieszkać.” Dlatego jednym z jej celów (obok pięciu już wymienionych) powinno być tworzenie warunków dla rozwoju wspólnot miejskich (niezależnie od wielkości miast) ze szczególnym uwzględnieniem roli kultury jako czynnika poprawy jakości życia. W procesie twórczym ujawniają się dzieła i myśli, które mają zasadniczy wpływ na postawy i działania zarówno pojedynczych osób jak i całej wspólnoty.

Kultura jest nie tylko usługą publiczną ale i dobrem wspólnym. Nie powinna być tworzona tylko w instytucjach, ale powstawać w dialogu pomiędzy wszystkimi aktorami sceny społecznej: mieszkańcami/mieszkankami, twórcami/twórczyniami, instytucjami, organizacjami społecznymi, przedsiębiorcami/przedsiębiorczyniami i administracją samorządową.

Krajowa Polityka Miejska powinna w szczególności przewidywać synchronizację krajowej, regionalnych, miejskich polityk kulturalnych jako narzędzi stymulowania działań kulturotwórczych i budowania jakości życia a nie tylko wzrostu gospodarczego.

Polityka mieszkaniowa

Dostrzegamy potrzebę prowadzenia przez państwo aktywnej polityki mieszkaniowej jako integralnego elementu polityki miejskiej, który powinien znaleźć odzwierciedlenie w Krajowej Polityce Miejskiej, a który nie znajduje miejsca w ZKPM.

Szczególnie zwracamy uwagę na konieczność:

- zapewnienia wszystkim obywatelom dostępu do mieszkań zgodnie z art. 75 Konstytucji RP bez względu na ich status materialny i społeczny. Problemu tego nie rozwiąże wyłącznie wolny rynek. Potrzebne są odpowiednie regulacje prawne oraz zaangażowanie ekonomiczne władz publicznych w budownictwo mieszkaniowe;
- dopasowania kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania lokalu komunalnego i socjalnego oraz polityki czynszowej do możliwości ekonomicznych społeczeństwa oraz ustalenia prawnej podstawy do obliczania wskaźnika odtworzeniowego;

● abolicji na sztuczne zadłużenie związane z naliczeniem zawyżonego odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokali oraz wypracowania realnie działających mechanizmów oddłużeniowych;

● wprowadzenia przepisów realnie zapobiegających emisji na bruk osób, które nie mają własnych zasobów finansowych pozwalających na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych;

● zwiększenia wachlarza instrumentów wspierających inicjatywy lokalnych grup społecznych (np. mikrospółdzielni) dla pozyskiwania nowych zasobów mieszkaniowych i poprawy stanu technicznego już istniejących;

● wprowadzenia instrumentów zwiększających długoterminowe bezpieczeństwo inwestycyjne oraz zachowanie praw nabytych lokatorom prywatyzowanych budynków;

● wspierania pluralizmu na rynku mieszkaniowym i przetamania dominacji rynku deweloperskiego poprzez stymulowanie innych sposobów zaspokajania potrzeb mieszkaniowych; dywersyfikacji dostępu i sposobu korzystania z zasobów mieszkaniowych zarówno w formie własnościowej i najemnej (własność i najem na rynku komunalnym, prywatnym i spółdzielczym);

● obniżenia kosztów eksploatacji zasobów mieszkaniowych, w tym przystosowanie do zmian klimatycznych;

● zarządzania zasobem mieszkaniowym w sposób zapobiegający wykluczeniu społecznemu, energetycznemu, na rynku pracy itd;

● przeciwdziałania marnotrawieniu komunalnego zasobu mieszkaniowego.

Na sesji zamykającej II Kongres Ruchów Miejskich zapadła decyzja o podjęciu prac nad **Spółecznym Projektem Założeń Polityki Miejskiej**. Jest to gest, którym chcielibyśmy zwrócić uwagę na konieczność włączenia społeczeństwa do procesu tworzenia polityki miejskiej już na etapie powstawania założeń i dokumentów je wyrażających, a nie stawiania wobec skończonych koncepcji z ograniczoną możliwością zmiany i odnoszenia się do nich.

Kontakt:

www.kongresruchowmiejskich.pl
kongres.miejski@gmail.com

Zdjęcia:

Emilia Biatecka (mmłodz)
Hubert Barański
Stefan Brajter
Magdalena Frankiewicz
Hanna Gill-Piątek
My-Poznaniacy

METROPOLIE/AGLOMERACJE
MAŁE MIASTA-DUŻE PROBLEMY
POLITYKA PRZESTRZENNA
ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT
POLITYKA MIESZKANIOWA
POLITYKA SPOŁECZNA
EKOLOGIA/SRODOWISKO
KULTURA
REWITALIZACJA
DEMOKRACJA MIEJSKA

FUNDACJA
BATOREGO
IM. STEFANA